

Papur briffio ynghylch deiseb:

Gofal plant am ddim

Y Pwyllgor Deisebau | 23 Hydref 2023
Petitions Committee | 23 October 2023

Cyfeirnod: SR237014-1

Rhif y ddeiseb: P-06-1362

Teitl y ddeiseb: Dylid darparu cynnig cyfatebol yng Nghymru i'r cynnig gofal plant newydd yn Lloegr, sef 15 awr, ar gyfer plant 2 flwydd oed o fis Ebrill 2024.

Geiriad y ddeiseb: Mae Llywodraeth y DU wedi cyhoeddi y bydd holl rieni plant dwy oed sy'n gweithio yn gallu cael hyd at 15 awr o ofal plant am ddim o fis Ebrill 2024.

Fodd bynnag, ni fydd y budd hwn yn gymwys i bob teulu sy'n gweithio yng Nghymru, gan na fydd y rhaglen "Dechrau'n Deg" gyfatebol yn ehangu i bob ardal. Mae hyn yn golygu bod teuluoedd Cymru filoedd o bunnoedd yn waeth eu byd na chymheiriaid yn Lloegr, er gwaethaf honiadau gan y Prif Weinidog fod cynnig Cymru yn "well" gan ei fod 48 wythnos yn hytrach na 38 ar gyfer plant 3 a 4 oed.

1. Crynodeb

Mae gwahanol gynigion ar gyfer gofal plant am ddim yng Nghymru a Lloegr ar gyfer plant 2 (a 3) oed, a phlant 3 a 4 oed.

Mae gan y ddwy wlad rywfaint o ddarpariaeth ar gyfer grwpiau penodol o blant sy'n **2 oed**, ond mae'r ddarpariaeth hon yn cael ei chynnig mewn gwahanol ffyrdd.

Er nad yw'r wybodaeth isod wedi'i bwriadu fel canllaw i unrhyw gymhwysedd unigol, yn fras, gellir crynhoi'r sefyllfa bolisi bresennol fel yr isod. (Sylwch ei fod yn faes polisi sy'n newid):

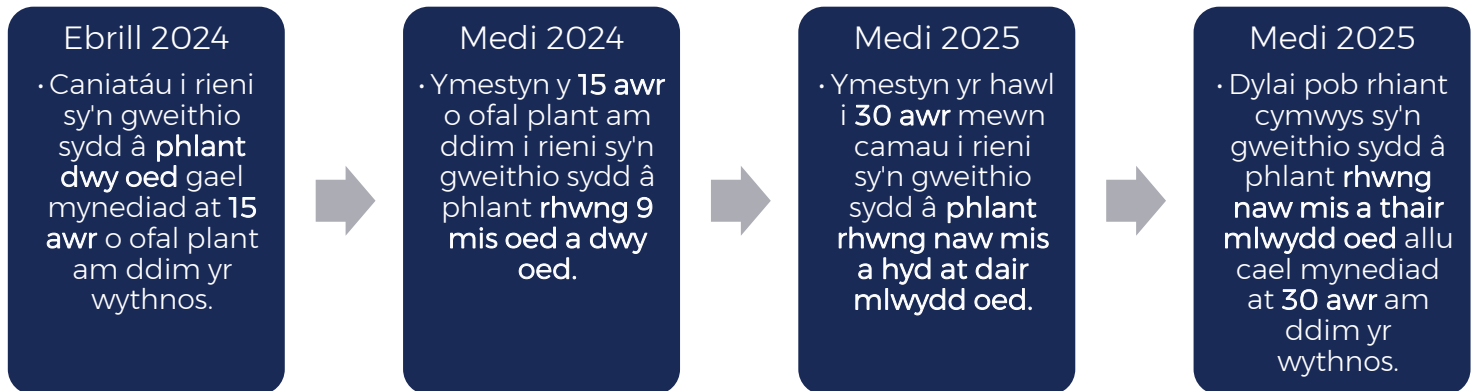
- **Plant 2 oed (Tabl 1):**
  - **Cymru:** Ar hyn o bryd mae gan rieni pob **plentyn 2 a 3 oed sy'n byw mewn ardaloedd Dechrau'n Deg** hawl i **12.5 awr yr wythnos** am **39 wythnos** bob blwyddyn a chynnig gwyliau ysgol gofynnol. Mae hyn wedi ehangu y tu allan i ardaloedd Dechrau'n Deg gyda'r nod o gyflwyno cymhwysedd i bob plentyn dwy oed (gweler isod).
  - **Lloegr:** Gall rhieni cymwys sy'n gweithio â chanddynt **blant 2 oed** hawlio **15 awr yr wythnos** am **38 wythnos** y flwyddyn.
- **Pob plentyn 3 a 4 oed:**
  - **Cymru:** Mae ganddynt hawl i gael o leiaf 10 awr o addysg gynnar yr wythnos, ond mae llawer o awdurdodau yn cynnig mwy.
  - **Lloegr:** Mae ganddynt hawl i tua 15 awr yr wythnos o addysg gynnar.
- **Plant 3 a 4 oed sydd â rhieni cymwys sy'n gweithio:**
  - **Cymru:** Mae ganddynt hawl i **30 awr** yr wythnos, **48 wythnos** y flwyddyn. O [fis Medi 2022](#), ehangodd yr hawl hon i gynnwys rhai rhieni mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru.
  - **Lloegr:** Mae ganddynt hawl i **30 awr** yr wythnos, **38 wythnos** y flwyddyn.

1.1. Cynlluniau ehangu

Mae cynlluniau yn y ddwy wlad hefyd i ehangu'r ddarpariaeth ar gyfer plant sy'n ddwy oed, gan gynnwys:

- Yng **Nghymru**, dywed Llywodraeth Cymru ei bod yn canolbwyntio ar y [cam nesaf o ehangu'r](#) ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar i gynnwys **pob plentyn dwy oed**, gyda phwyslais arbennig ar gryfhau darpariaeth cyfrwng Cymraeg (ceir rhagor o wybodaeth yn *Nhabl 1* isod).

- Yn Lloegr, mae Llywodraeth y DU wedi cyhoeddi yng Nghyllideb y Gwanwyn ar gyfer 2023 y byddai'n ehangu gofal plant am ddim mewn camau:

2. Ymatebion gweinidogol:

Ymatebodd y **Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol** i'r ddeiseb hon:

*"...rydym ar hyn o bryd yn darparu cymorth ar gyfer costau gofal plant o dan y **Cynnig Gofal Plant a'r rhaglen Dechrau'n Deg**. Drwy ddatblygu'r ehangiad hwn o dan y rhaglen Dechrau'n Deg, byddwn yn sicrhau bod gan bob rhiant i blant 2 oed fynediad at ofal plant wedi'i ariannu, nid y rhieni hynny sy'n gweithio neu mewn addysg a hyfforddiant yn unig fel sy'n digwydd gyda'r Cynnig Gofal Plant...Yn anffodus, fel y gwyddoch, oherwydd y pwysau ariannol sylweddol rydym yn ei wynebu ar hyn o bryd, nid ydym mewn sefyllfa i gadarnhau unrhyw ddatblygiadau ariannol newydd i helpu gyda chostau gofal plant."*

Dywedodd y **Dirprwy Weinidog** hefyd:

"Fe wyddoch am y datganiad ysgrifenedig a gyhoeddwyd gan y Prif Weinidog, Mark Drakeford ym mis Awst, a oedd yn trafod y pwysau sylweddol sy'n wynebu Llywodraeth Cymru ar hyn o bryd. Oherwydd hynny, nid ydym mewn sefyllfa ar hyn o bryd i allu cadarnhau unrhyw ddatblygiadau newydd ym maes gofal plant a sut y byddwn yn rhoi cymorth i deuluoedd ymdopi â chostau gofal plant yn y dyfodol."

3. Cymharu cymorth gofal plant yng Nghymru a Lloegr: plant 2 oed

Mae gan Gymru a Lloegr wahanol brosesau o ran darparu gofal plant am ddim, cofrestru ar ei gyfer a chynnal arolygon yn ei gylch. Mae *Tabl 1* yn cymharu'n fras y cymorth gofal plant presennol a gynigir i rieni plant yng **Nghymru (plant 2 a 3 oed cymwys)** ac yn **Lloegr (plant 2 oed cymwys)**.

Tabl 1: Rhieni cymwys plant 2 (a 3) oed.

	Cymru	Lloegr
Cyhoeddwyd gan:	<u>Dechrau'n Deg</u> ; rhaglen Llywodraeth Cymru ar gyfer y blynyddoedd cynnar sydd wedi bod ar waith ers 2007 ac a ddarperir gan awdurdodau lleol.	Llywodraeth y DU.
Poblogaeth darged:	Pob plentyn 2 a 3 oed sy'n byw yn <u>ardaloedd Dechrau'n Deg</u> .	<u>Plant 2 oed</u> i rieni cymwys ar incwm isel.
Cymorth a gynigir:	Hawl i ofal plant am ddim am 2.5 awr y dydd, 5 diwrnod yr wythnos (12.5 awr yr wythnos) am 39 wythnos y flwyddyn. Rhaid sicrhau bod o leiaf 15 sesiwn o ddarpariaeth gofal plant ar gael yn ystod gwyliau'r ysgol. Gall plant hefyd dderbyn gwasanaethau gan amrywiaeth o weithwyr proffesiynol gwahanol, gan gynnwys ymwelwyr iechyd; gweithwyr iechyd proffesiynol ehangach fel dietegwyr, bydwagedd a gweithwyr cymdeithasol; a staff eraill fel cynorthwyyr i staff iechyd cymwys llawn.	Hawl i 15 awr yr wythnos, 38 wythnos y flwyddyn.
Meini prawf cymhwysedd:	Mae <u>Dechrau'n Deg</u> yn targedu'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Mae'r rhaglen wedi targedu ardaloedd yn ôl mesurau anfantais gymharol, gan gynnwys Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru, prydau ysgol am ddim a chyfran y plant o dan 4 oed mewn cartrefi sy'n derbyn budd-daliadau sy'n gysylltiedig ag incwm.	<ul style="list-style-type: none"> - Os yw rhieni'n derbyn budd-daliadau penodol sy'n gysylltiedig ag incwm. - Mae plant 2 oed hefyd yn gymwys am resymau nad ydynt yn rhai economaidd, gan gynnwys os oes ganddynt gynllun Addysg, Iechyd a Gofal (EHC), yn derbyn lwfans byw i'r anabl, yn derbyn gofal gan awdurdod lleol, neu wedi gadael gofal o dan orchymyn mabwysiadu, gwarcheidiaeth

		arbennig, neu orchymyn trefniadau plant.																														
<p>Gwerthusiad:</p>	<p><u>Dywed</u> Llywodraeth Cymru fod dros 3,100 o blant ychwanegol wedi elwa o gam cyntaf y broses ehangu ym mis Medi 2022.</p> <p>Fodd bynnag, o 2015-16 i 2021-22, mae nifer y plant sy'n derbyn gwasanaethau Dechrau'n Deg yn parhau heb newid. Yn 2021-22, derbyniodd ychydig dros 34,000 o blant wasanaethau Dechrau'n Deg, gan gynnwys cyswllt ag ymwelydd iechyd. Roedd hyn 6 y cant yn is na'r nifer disgwylidig, ond yn gynnydd o 7 y cant ers 2020-21.</p> <p>Ffigur 1: Nifer y plant a oedd yn derbyn gwasanaethau Dechrau'n Deg, 2012-13 i 2021-22</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Blwyddyn ariannol</th> <th>Plant a dderbyniodd wasanaethau</th> <th>Niferoedd disgwylidig</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2013-14</td> <td>23,579</td> <td>20,052</td> </tr> <tr> <td>2014-15</td> <td>31,322</td> <td>28,154</td> </tr> <tr> <td>2015-16</td> <td>37,260</td> <td>33,091</td> </tr> <tr> <td>2016-17</td> <td>38,269</td> <td>36,215</td> </tr> <tr> <td>2017-18</td> <td>37,628</td> <td>36,869</td> </tr> <tr> <td>2018-19</td> <td>38,120</td> <td>38,120</td> </tr> <tr> <td>2019-20</td> <td>37,725</td> <td>37,725</td> </tr> <tr> <td>2020-21</td> <td>31,832</td> <td>31,832</td> </tr> <tr> <td>2021-22</td> <td>34,121</td> <td>34,121</td> </tr> </tbody> </table> <p>Fynhonnell: Ffurflenni Monitro Data Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru</p> <p>Serch hynny, gan fod y cymhwysedd ar gyfer gwasanaethau Dechrau'n Deg yn seiliedig ar ardal, mae cyfanswm y plant sy'n derbyn gwasanaethau Dechrau'n Deg yn cael ei effeithio gan nifer y plant o dan 4 oed sy'n byw mewn ardaloedd Dechrau'n Deg bob blwyddyn. Mae hyn yn ei dro yn cael ei effeithio gan newidiadau i ddemograffeg poblogaeth. Mae nifer y plant 0 i 4 oed yng Nghymru wedi gostwng rhwng 1.2 y cant a 2.5 y cant bob blwyddyn ers 2016. Wrth i blant symud i mewn neu allan o ardaloedd Dechrau'n Deg yn ystod y flwyddyn, efallai na fydd cyfanswm y plant sy'n cael eu cyfrif fel rhai sy'n derbyn gwasanaethau Dechrau'n Deg, mewn gwirionedd yn derbyn gwasanaethau am gyfnod o flwyddyn gyfan.</p>	Blwyddyn ariannol	Plant a dderbyniodd wasanaethau	Niferoedd disgwylidig	2013-14	23,579	20,052	2014-15	31,322	28,154	2015-16	37,260	33,091	2016-17	38,269	36,215	2017-18	37,628	36,869	2018-19	38,120	38,120	2019-20	37,725	37,725	2020-21	31,832	31,832	2021-22	34,121	34,121	
Blwyddyn ariannol	Plant a dderbyniodd wasanaethau	Niferoedd disgwylidig																														
2013-14	23,579	20,052																														
2014-15	31,322	28,154																														
2015-16	37,260	33,091																														
2016-17	38,269	36,215																														
2017-18	37,628	36,869																														
2018-19	38,120	38,120																														
2019-20	37,725	37,725																														
2020-21	31,832	31,832																														
2021-22	34,121	34,121																														
<p>Cynlluniau ar gyfer y dyfodol:</p>	<p>Dywed Llywodraeth Cymru ei bod yn canolbwyntio ar y <u>cam nesaf o ehangu'r</u> ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar i</p>	<p>O fis Ebrill 2024, y nod yw ymestyn hyn i holl rieni plant 2 oed yn Lloegr.</p>																														

	<p>gynnwys pob plentyn dwy oed, gyda phwyslais arbennig ar gryfhau darpariaeth cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Ym mis Mawrth 2022, amlygodd Llywodraeth Cymru y byddai'n anelu i'r rhaglen Dechrau'n Deg "ehangu i gynnwys hyd at 2,500 mwy o blant o adeg geni hyd at bedair oed drwy estyn ardaloedd targed y rhaglen ym mhob awdurdod lleol yng Nghymru." Hefyd, "Ar ôl i'r cynllun Dechrau'n Deg gael ei roi ar waith yn llawn, bydd pob teulu yng Nghymru sydd â phlant rhwng dwy a thair oed yn gynnwys i gael 12.5 awr o ofal plant o ansawdd uchel a ariennir am 39 wythnos y flwyddyn."</p> <p>At hynny, ym mis Mawrth 2022, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi tynnu sylw at y ffaith y bydd yn "canolbwyntio ar fuddsoddi £26m i ddarparu elfen gofal plant safonol Dechrau'n Deg i fwy byth o blant dwy oed yn ystod 2023-24 a 2024-25."</p> <p>Ar ben hynny, o fis Medi 2023, dyrannwyd £20 miliwn o gyllid ychwanegol dros y tair blynedd nesaf i gefnogi'r broses ehangu. Y nod yw cefnogi dros 9,500 yn fwy o blant dwy oed i gael gofal plant Dechrau'n Deg o safon.</p> <p>At hynny, bydd cynlluniau ar gyfer ehangu mwy o ofal plant drwy Dechrau'n Deg yn cael eu cyhoeddi yn yr hydref. Er mwyn cyrraedd y targed hwn, bydd darparwyr presennol gofal plant Dechrau'n Deg yn cael eu cefnogi i ehangu eu cyrhaeddiad, gyda gwaith yn mynd rhagddo i annog darparwyr newydd, gan gynnwys y rhai sy'n arbenigo mewn darpariaeth cyfrwng Cymraeg, i gynnig y rhaglen.</p>	
--	--	--

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yma:

- [Papur briffio Llyfrgell Tŷ'r Cyffredin](#)
- [Help gyda chostau gofal plant yn Lloegr: Llyfrgell Tŷ'r Cyffredin](#)

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio i adlewyrchu newidiadau dilynol.